

Nr 9

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1967/68 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

De i detta utlåtande upptagna anslagen har i statsverkspropositionen redovisats inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. I propositionen nr 21 (bilaga 6) har anslagen upptagits såsom tillhöriga kommun- och samfärdseldepartementet. Sedan utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 29 uttalat sig för en omprövning av vissa departements benämning, har Kungl. Maj:t i kungörelse den 24 februari 1967 (nr 47) om ändring i stadgan den 17 maj 1963 (nr 214) angående statsdepartementen bibehållit benämningen kommunikationsdepartementet. Med anledning härav redovisar utskottet anslagen på sätt som föreslagits i statsverkspropositionen.

KAPITALBUDGETEN

1:0) **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 8, s. 133—136 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1967) lämnat en sammanfattande redogörelse för kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och luftfartsverkets fonder samt statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond. Luftfartsverkets fond och statens vägverks förrådsfond har tidigare benämnts luftfartsfonden resp. väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Den för budgetåret 1967/68 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i denna även upptagits beloppen för den hösten 1966 beräknade förbrukningen under budgetåret 1966/67.

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 6 saml. Nr 9*

	1966/67	1967/68	Förordat av dep.ch.
	Enl. prop. 1966:1 m. m.	Verkens förslag	
miljoner kronor			
Postverket	13,5	27,2	16,1
Televerket, exkl. rundradio	562,0	641,7	588,0
Televerket, rundradio	34,1	21,4	30,8
Statens järnvägar	375,0	435,0	415,0
Luftfartsverket	25,1	15,9	16,2
Förrådsfonden	51,5	55,0	43,0
Sjöfartsverket	13,2	39,7	19,9
Summa	1 074,4	1 235,9	1 129,0

I det av televerket för budgetåret 1967/68 föreslagna investeringsbeloppet om 641,7 milj. kr. ingår 6,3 milj. kr. avseende radioanläggningar för luftfarten. Vidare har departementschefen beträffande luftfartsverkets investeringar för budgetåret 1967/68 inräknat f. n. på televerkets fond bokförda investeringar i radioanläggningar för luftfarten, vilka i enlighet med luftfartsutredningens förslag föreslås överförda till luftfartsverkets fond fr. o. m. budgetåret 1967/68.

I efterföljande tabell lämnas en sammanfattande översikt av de faktiska investeringarna under budgetåren 1966/67 och 1967/68. Därav framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagsbeloppen. Siffrorna anger milj. kr.

	Investerings- utgifter	Av verken planerade investerings- utgifter		Av departe- mentschefen beräknade investerings- utgifter		Reser- vatio- ner den 30/6	Anslag	Förslag	Beräk- nade reser- vatio- ner d. 30/6
		1965/66	1966/67	1967/68	1966/67				
Postverket	13,0	13,9	27,2	13,5	16,1	2,3	12,6	16,3	1,4
Televerket exkl. rundradio	516,6	578,2	641,7	562,0	588,0	7,6	589,0	599,0	34,6
Televerket, rund- radio	25,6	27,1	21,4	34,1	30,8	2,3	32,0	33,7	0,2
Statens järn- vägar	317,6	398,0	435,0	375,0	415,0	38,3	365,0	428,0	28,3
Luftfartsverket	8,5	21,9	15,9	25,1	16,2	—	27,6	15,3	2,5
Förrådsfonden	51,0	60,0	55,0	51,5	43,0	9,1	48,0	41,7	5,6
Sjöfartsverket	—	—	39,7	13,2	19,9	3,0	13,2	18,9	3,0
Summa	932,3	1 099,1	1 235,9	1 074,4	1 129,0	62,6	1 087,4	1 152,9	75,6

I förevarande sammanhang har utskottet behandlat två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson m. fl.* (I: 541) och den andra inom andra kammaren av herr *Björkman* (II: 667), i vilka hemställts att riksdagen måtte

a) till Posthus m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 14 800 000 kr;

b) för budgetåret 1967/68 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen till Teleanläggningar m. m. 493 500 000 kr. och till Rundradioanläggningar 30 600 000 kr;

c) till Järnvägar m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 389 000 000 kr;

d) till Flygplatser m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 13 900 000 kr;

e) till Vägmaskiner m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 37 900 000 kr;

f) till Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 17 200 000 kr.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionen I: 541.

Utskottet. I den av 1966 års riksdag ursprungligen godkända planen för investeringarna inom kommunikationsverkens fonder jämte den nyinrättade fonden för sjöfartsverket beräknades den totala medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgå till ett belopp av 1 032,4 milj. kr. Genom beslut av Kungl. Maj:t i december 1966 höjdes investeringsramen för televerket med 25 milj. kr. som kompensation för ökade personal- och materielkostnader, varjämte — i enlighet med riksdagens beslut — en ytterligare höjning med 7 milj. kr. medgavs för påbörjande av distributionsnätet för program 2 i televisionen. Vidare räknades ramen för statens järnvägars investeringar upp med 10 milj. kr. bl. a. för att förstärka vinterberedskapen. De totala utgifterna för investeringarna inom de berörda fonderna under innevarande budgetår skulle därmed komma att uppgå till 1 074,4 milj. kr.

Kungl. Maj:ts förenämnda beslut har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Med hänsyn till befintliga medelsreservationer erfordras ej från riksdagens sida någon ytterligare medelsanvisning för den nu förutsatta medelsförbrukningen.

I sina anslagsframställningar för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en sammanlagd medelsförbrukning om 1 235,9 milj. kr. Departementschefen har emellertid vid en avvägning från olika synpunkter funnit medelsförbrukningen böra begränsas till 1 129,0 milj. kr., vilket innebär en ökning med 96,6 milj. kr. i förhållande till beräkningarna i 1966 års statsverksproposition av medelsförbrukningen för motsvarande ändamål under innevarande budgetår och med 54,6 milj. kr. om jämförelse sker med de hösten 1966 gjorda beräkningarna. Postverkets, televerkets, statens järnvägars och sjöfartsverkets investeringar ökar i förhållande till sistnämnda beräkningar med resp. 2,6, 22,7, 40,0 och 6,7 milj. kr., medan förslagen för

luftfartsverkets del, inkl. investeringar i radioanläggningar för luftfarten, och för förrådsfondens del innebär minskningar med resp. 14,9 och 8,5 milj. kr.

Vad departementschefen härom anfört har i nu förevarande sammanhang inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande. Till frågan om investeringsverksamhetens omslutning för de skilda verken under nästa budgetår samt storleken av de anslag som erfordras för dennas genomförande återkommer utskottet under respektive punkter i det följande. I samband därmed kommer utskottet även att redovisa sitt ställningstagande till vissa motionsledes väckta frågor.

Beträffande slutligen de i motionerna I: 541 och II: 667 framställda yrkandena får utskottet anföra följande.

Såsom av propositionen framgår och av motionärerna jämväl framhållits har anslagen för nästa budgetår för berörda fonder beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar vid budgetårets ingång skall motsvara den föreslagna medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 %. En sådan marginal finner emellertid motionärerna — under hänvisning bl. a. till att statsutgifterna i möjligaste mån måste begränsas — ej försvarbar och hemställer därför om en minskning med 105 milj. kr. av den av departementschefen föreslagna medelsanvisningen. Dessutom föreslås att ramen för televerkets investeringar begränsas till 537 milj. kr. samt att som följd därav en ytterligare minskning med 51 milj. kr. sker av den föreslagna medelsanvisningen under televerkets fond. Totalt skulle sålunda medelsanvisningen till här berörda fonder minskas med $(105 + 51 =)$ 156 milj. kr.

I anledning av vissa vid fjolårets riksdag väckta motioner i liknande syfte erinrade utskottet då om att den tillämpade formen för anslagsredovisningen — innebärande främst att de olika investeringsanslagen under varje kapitalfond sammanslagits till i huvudsak ett kollektivanslag — i princip beslutades redan vid 1962 års riksdag och tillämpats fr. o. m. budgetåret 1963/64. På respektive kollektivanslag skulle enligt förenämnda beslut en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Vid sin behandling av dessa frågor fann utskottet den föreslagna omläggningen innebära avsevärda fördelar ur anslagstekniska synpunkter samt vara väl ägnad att tjäna det därmed angivna syftet, nämligen att för de affärsdrivande verkens och förrådsfondens del skapa ökad frihet i investeringshänseende inom de ramar som av Kungl. Maj:t fastställles. Utskottet kan för sin del inte finna skäl föreligga att nu frångå denna uppfattning. Ej heller kan utskottet, med hänsyn till abonnent- och trafikutvecklingen, finna det vara tillrådligt att sänka den för nästa budgetår

förordade investeringsramen för televerkets investeringar. Motionerna i fråga avstyrkes följaktligen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med avslag å motionerna I:541 och II:667, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.

Statens affärsverksfonder

Postverket

2:o) Postverkets anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (s. 137—143) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1967/68 under postverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 16 300 000 kr.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 12 600 000 kr.

Utskottet. Investeringsramen för postverket är för innevarande budgetår fastställd till 13,5 milj. kr. I sin framställning om anslag för nästa budgetår har verket räknat med en medelsförbrukning om 27,2 milj. kr., varav 10 milj. kr. avser planerad tillbyggnad av postgirohuset i Stockholm. Departementschefen har förklarat sig f. n. inte vara beredd att ta ställning till nämnda projekt samt anser medelsförbrukningen böra begränsas till 16,1 milj. kr., innebärande en viss minskning i förhållande till verkets förslag även beträffande anslagen till inköp av bilar och förvärv av billinjer.

Kungl. Maj:ts förslag möjliggör att pågående byggnadsprojekt kan fullföljas samt att två nya angelägna projekt kan påbörjas, nämligen om- och tillbyggnad av posthusen i Kramfors och Sollefteå. Dessutom kan en ökad anskaffning komma till stånd av motorfordon för den planerade motoriseringen av brevbäringen i städernas villaområden samt ett övertagande i vissa fall ske av enskild busslinjetrafik.

Det sålunda framlagda förslaget beträffande ramen för medelsförbrukningen under nästa budgetår och fördelningen härav på de olika utgiftsändamålen har utskottet funnit sig kunna godtaga. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel och beräkning av viss marginal för eventuell ökning av ramen, därest så skulle befinnas påkallat av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl, erfordras en medelsanvisning om 16,3 milj. kr., vilken utskottet jämväl tillstyrker.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Posthus m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 16 300 000 kr.

Televerket

3:o) **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 144—172) föreslagit riksdagen *dels* att för budgetåret 1967/68 under televerkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag av tillhoppa 632 700 000 kr., *dels ock* medge att televerket lämnas i statsrådsprotokollet angivna beställningsbemyndiganden.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppförda med sammanlagt 621 000 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en medelförbrukningsram för nästa budgetår om 588 milj. kr., exkl. rundradioanläggningar. I jämförelse med utgångsläget för innevarande budgetår är ökningen 51 milj. kr. och i förhållande till nu beräknad medelförbrukning för budgetåret 1966/67 26 milj. kr. För rundradioanläggningar föreslås en medelförbrukning av sammanlagt 30,8 milj. kr. eller 3,3 milj. kr. mindre än som beräknats för innevarande budgetår.

De totala utgifterna för ljudradians allmänna programverksamhet beräknas till 124,7 milj. kr. Licensinkomsterna inkl. ränteinkomster beräknas till 104,7 milj. kr. Underskottet på ljudradiatorörelsen blir härigenom 20 milj. kr. Med utnyttjande av de från tidigare år ackumulerade ljudradiolicensmedlen om 5,7 milj. kr. behövs för ljudradion under budgetåret 1967/68 ett tillskott av ca 14,3 milj. kr. I enlighet med de av riksdagen godkända förslagen i prop. 1966:136 (SU 163) avses underskott i ljudradiatorörelsen tills vidare täckas med anlåtande av överskottsmedlen i televisionsrörelsen.

För televisionens allmänna programverksamhet under budgetåret 1967/68 beräknas 215,7 milj. kr. Licensintäkterna uppskattas till 246,1 milj. kr., varigenom överskottet skulle komma att uppgå till 30,4 milj. kr. Av detta belopp erfordras 14,3 milj. kr. för att täcka det förutnämnda underskottet i ljudradiatorörelsen. Överskottet i televisionsrörelsen blir härigenom 16,1 milj. kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengtson* och *Dahlén* (I: 528) och den andra inom andra kammaren av herrar *Ohlin* och *Hedlund* (II: 677), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Teleanläggningar m. m. för budgetåret 1967/68 under kapitalbudgeten, sjätte huvudtiteln, anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 7 milj. kr. minskat investeringsanslag av 592 000 000 kr;

dels två likalydande motioner väckta den ena inom första kammaren av herrar *Erik Filip Petersson* och *Karl-Erik Eriksson* (I: 12) och den andra inom andra kammaren av herrar *Jönsson* i Ingemarsgården och *Jonsson* (II: 17), i vilka föreslagits att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

hemställa om utredning av frågan om särskild folkpensionärsrabatt på avgiften för telefoninstallation;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Johan Olsson* och *Wikberg* (I: 91) och den andra inom andra kammaren av herrar *Josefson* i Arrie och *Eriksson* i Bäckmora (II: 122), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en översyn och ändring av nuvarande indelning i stationsområden inom samma riktnummerområde i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 58) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 77), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att 1966 års reklamutredning måtte i tilläggsdirektiv erhålla uppdrag att snarast utreda och framlägga förslag till erforderlig reglering av den reklamverksamhet som fordras för fristående, bl. a. av pressen ägt TV-företag, så att verksamheten kan påbörjas samtidigt med att de tekniska förutsättningarna för den andra kanalen föreligger, varvid det av föregående års riksdag beslutade andra TV-programmet kan ersättas;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 532) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 668), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att inrättandet av ett andra TV-program uppskjutes tills vidare och intill dess en mera gynnsam statsfinansiell situation föreligger;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundström* och *Eric Gustaf Peterson* (I: 535) och den andra inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* (II: 679), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att förslag om tidpunkt för införande av färg-TV i såväl program 1 som program 2 föreläggs innevarande års riksdag;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 681) och den andra inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i Agnäs och *Hedin* (II: 520), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ersättning för viss rundradioverksamhet för budgetåret 1967/68 om 26,85 milj. kr. anslå 70 000 kr. för televerkets kostnader för fria ljudradiolicenser åt blinda, att uttala att skolradioverksamheten samt den del av programverksamheten gentemot utlandet som ej täckes av särskilt anslag under tredje huvudtiteln skall täckas av licensmedel;

dels en inom andra kammaren av herr *Rubin* väckt motion (II: 233), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om snabb utbyggnad av det sändarnät för radio och TV, som erfordras för att svenska sändningar skall kunna uppfattas i Finland;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Dickson* och *Fridolfsson* i Stockholm väckt motion (II: 670), vari hemställts att riksdagen ville

besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att avtalet mellan Sveriges Radio och staten tages till omprövning, syftande till att programverksamheten i radio och TV blir föremål för en fortlöpande granskning som främjar god smak, elementära sanningskrav och respekt för samhällets lagar.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 677, II: 17, II: 122, II: 77, I: 532, II: 679, II: 520, II: 233 och II: 670.

Utskottet. För televerkets investeringar — exklusive rundradioanläggningar — har departementschefen för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 588 milj. kr., vilket innebär en höjning med 51 milj. kr. i förhållande till den ursprungligen medgivna medelsförbrukningen för innevarande budgetår och med 26 milj. kr. i jämförelse med den nu beräknade och av utskottet under punkten 1 i det föregående godkända medelsramen för samma budgetår. Ökningen är i realiteten ännu något större då investeringsutgifterna för radioanläggningar för luftfarten inte längre avses bestridas av anslaget till teleanläggningar.

Den förenämnda höjningen motiveras främst med det angelägna behovet av ytterligare insatser för att bl. a. undvika alltför långa leveranstider på nya abonnemang samt att säkra en tillfredsställande framkomlighet i telefontrafiken. I anslutning härtill framhåller departementschefen att en höjning bedömts böra ske av vissa telefonavgifter fr. o. m. den 1 februari 1967. Den vid automatisk lokal-, lands- och rikstrafik gällande markeringsavgiften ökas sålunda med 1 öre, d. v. s. från 9 till 10 öre per samtalsmarkering. Vidare höjes dels avgifterna för manuellt expedierade rikssamtal, dels abonnemangavgiften för sådana huvudabonnemang, som inkluderar visst antal samtal. Höjningarna beräknas för budgetår öka intäkterna med ca 120 milj. kr.

Den av departementschefen godkända investeringsplanen avser bl. a. påbörjande av nya telefonstationsbyggnader i Göteborg, Jönköping, Motala, Nyköping och Västerås samt i fråga om den fortsatta utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet ett antal nya koaxialkabelanläggningar och radiolänkförbindelser. Automatiseringen av telefonstationer fortsätter bl. a. vid stationerna i Arjeplog, Dals Långed, Järpen, Jörn, Malåträsk, Nyåker, Röjan och Vuollerim. Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik avser fortsatta moderniserings- och upprustningsarbeten.

Under punkten 1 i det föregående har i anledning av vissa motionsledes väckta yrkanden framhållits att utskottet, med hänsyn till abonnent- och trafikutvecklingen, ej kan finna det vara tillrådligt att sänka den av departementschefen för nästa budgetår förordade medelsförbrukningen under televerkets fond. Utskottet tillstyrker därför att investeringsramen i enlighet med Kungl. Maj:ts förevarande förslag fastställas till 588 milj. kr. samt

att investeringsutgifterna för radioanläggningar för luftfarten fr. o. m. budgetåret 1967/68 förs över till luftfartsverkets fond.

Den förutsatta fördelningen på skilda investeringsändamål har ej gett utskottet anledning till erinran liksom ej heller anslagsberäkningen. Utskottet kan följaktligen inte tillstyrka att — på sätt i motionerna I: 528 och II: 677 yrkats — den förordade medelsanvisningen i vad avser inköp och byggande av fastigheter minskas med 7 milj. kr. Motionerna i fråga avstyrks därför.

I de båda likalydande motionerna I: 12 och II: 17 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan om särskild folkpensionärsrabatt på avgiften för telefoninstallation. Som skäl härför har åberopats folkpensionärernas ekonomiska förhållanden.

Motioner av liknande innebörd väcktes senast vid 1965 års riksdag — dock utan att föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet fann vid sin behandling av frågan (SU 1965: 9, p. 3) motionärernas syfte i och för sig behjärtansvärt men avstyrkte motionerna under hänvisning till riksdagens tidigare beslut i ämnet samt till de olägenheter och det merarbete ur administrativa synpunkter ett genomförande av förslaget skulle medföra.

Utskottet har inte funnit anledning ändra ståndpunkt i förevarande fråga. Dessutom må i sammanhanget erinras om att i särskilda tilläggsdirektiv till pensionsförsäkringskommittén åt denna uppdragits att utreda frågan om fortsatta folkpensionshöjningar efter 1968 och vissa därmed sammanhängande spörsmål. Därvid har bl. a. framhållits som angeläget att pensionärer som inte alls eller i endast ringa mån kommer i åtnjutande av ATP eller andra pensioner utöver folkpensionen — t. ex. personalpensioner på grund av allmän eller enskild tjänst — får sina pensionsförhållanden förbättrade genom ökade folkpensioner. Än mindre syns med hänsyn till det anförda skäl föreligga att från riksdagens sida nu begära en särskild utredning av det slag motionärerna yrkat. Utskottet avstyrker därför motionerna i fråga.

I anledning av det i motionerna I: 91 och II: 122 framställda yrkandet om översyn och ändring av nuvarande indelning i stationsområden inom samma riktnummerområde vill utskottet framhålla att televerket sedan lång tid tillbaka vid avvägandet av olika telefontaxor strävat efter att utjämna avgifterna mellan abonnenter i städer och andra tätorter och på landsbygden. Ur självkostnadssynpunkt ställer sig emellertid, enligt vad televerket uppgivit, telefonabonnemangen på landsbygden såväl i anläggning som i drift avsevärt dyrare för verket än abonnemangen i tätorter, och om självkostnadssynpunkten ensam skulle ha varit avgörande, skulle avgifterna för telefon på landsbygden ha behövt sättas i motsvarande grad högre. Eftersom de avgifter som erläggs av abonnenterna på landsbygden således icke förslår att täcka kostnaderna för deras telefoner men telefonrörelsen

som helhet måste lämna ett tillfredsställande ekonomiskt resultat, har den förda taxepolitiken som konsekvens fått, att avgifterna för abonnenter i städer och andra tätorter måst sättas högre än som i annat fall skulle ha varit behövt.

Samtal mellan olika stationer inom landet är vidare i stor utsträckning inte belagda med rikspannavgift. Detta gäller för alla samtal mellan olika stationer inom ett och samma taxeostråde och i viss utsträckning även för samtal mellan närbelägna stationer på ömse sidor om taxeostrådesgränsen. Råjungen för dylika närbesamtal blev på sina håll avsevärt utvidgad i samband med kommunreformen 1952. Skulle man nu, såsom motionärerna synes ha avsett, gå ytterligare ett steg längre och slopa periodmarkeringen för närbesamtalen, skulle detta enligt verket nödvändiggöra en kostnadskrävande utbyggnad av såväl stationsutrustning som förbindelser och oundvikligen leda till en generell taxehöjning.

Mot bakgrund av vad sålunda anförts och då utskottet förutsätter att televerket uppmärksam följer utvecklingen på området har utskottet inte funnit sig berett att tillstyrka den av motionärerna begärda översynen.

I fråga om *ljudradio- och televisionsverksamheten* erinras i statsrådsprotokollet om statsmakternas nyligen fattade beslut om ett andra program i televisionen med beräknad start kring årsskiftet 1969/70 samt om en ändrad organisation av Sveriges Radios programverksamhet m. m. Kostnaderna för *televisionens* del för de förberedelser som måste vidtas inför starten av det nya programmet har beräknats till 21,8 milj. kr., varav 5 milj. kr. bedömts erforderliga under nästa budgetår. Medel har vidare — i anslutning till Sveriges Radios yrkanden för nämnda budgetår — beräknats för viss allmän konsolidering och förstärkning av såväl den administrativa sidan som programsidan av företagens organisation. Sammanlagt har för radioföretagets drift- och programkostnader för televisionens programverksamhet upptagits ett belopp om 156 milj. kr. mot av Sveriges Radio begärda 184,8 milj. kr. För televerkets driftkostnader i anslutning till televisionen beräknas 30 milj. kr. Investeringarna i televisionens sändaranläggningar och programförbindelser upptas med 24 milj. kr. och investeringarna i televisionshuset i Stockholm med 5,7 milj. kr. För att en planenlig utbyggnad av televisionens distributionsnät skall kunna fullföljas förordas vidare en uppräknig av de åt televerket redan givna beställningsbemyndigandena för budgetåren 1968/69—1970/71 till respektive 13,2, 9,5 och 5,3 milj. kr., varjämte ett nytt beställningsbemyndigande erfordras för budgetåret 1971/72 med 5,3 milj. kr.

Utgifterna för televisionsverksamheten i dess helhet skulle därmed uppgå till (156 + 30 + 24 + 5,7) 215,7 milj. kr. Då inkomsterna av licensavgifterna m. m. beräknas uppgå till 246,1 milj. kr. skulle överskottet på rörelsen utgöra 30,4 milj. kr.

För *ljudradion* beräknar departementschefen drift- och programkostnaderna till 87,5 milj. kr. mot av Sveriges Radio begärda 89,4 milj. kr. samt televerkets driftkostnader till 30 milj. kr. För investeringar i ljudradians sändaranläggningar beräknas vidare 6,8 milj. kr., avseende diverse kompletterande anläggningsarbeten framför allt i anslutning till FM-näten. Vissa kompletterande investeringar i radiohuset slutligen upptas med 0,4 milj. kr.

De totala utgifterna för verksamheten skulle sålunda uppgå till (87,5 + 30,0 + 6,8 + 0,4) 124,7 milj. kr., medan inkomsterna beräknas till 104,7 milj. kr. Ett underskott om 20 milj. kr. skulle således uppstå. Med utnyttjande av de från tidigare år ackumulerade ljudradiomedlen — utgörande 5,7 milj. kr. — behövs för ljudradion under nästa budgetår ett tillskott av 14,3 milj. kr.

Departementschefen erinrar i anslutning härtill om att — enligt beslut vid höstsessionen av 1966 års riksdag — uppkommande underskott i ljudradiatorörelsen i avvaktan på planerad omläggning av licenssystemet skall täckas med anlåtande av överskottsmedel i televisionsrörelsen. Det förenämnda överskottet om 30,4 milj. kr. i televisionsrörelsen skulle därmed reduceras till 16,1 milj. kr. och det ackumulerade överskottet av televisionsradiomedel vid utgången av budgetåret 1967/68 uppgå till ca 309,4 milj. kr.

Skolprogramverksamheten och programverksamheten för utlandet finansieras fr. o. m. budgetåret 1964/65 med allmänna skattemedel anvisade över riksstaten under sjätte huvudtiteln. Kostnaderna för dessa verksamhetsgrenar jämte de fria ljudradiolicenserna åt blinda beräknas för budgetåret 1967/68 uppgå till (19,81 + 6,97 + 0,07) 26,85 milj. kr., vilket belopp äskas å driftbudgeten under anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet.

I motionerna I: 58 och II: 77 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att 1966 års reklamutredning måtte i tilläggsdirektiv erhålla uppdrag att snarast utreda och framlägga förslag till erforderlig reglering av den reklamverksamhet som fordras för fristående, bl. a. av pressen ägt TV-företag, så att verksamheten kan påbörjas samtidigt med att de tekniska förutsättningarna för den andra kanalen föreligger, varvid det av föregående års riksdag beslutade andra TV-programmet kan ersättas.

Motioner i samma syfte avvisades av riksdagen vid dess förenämnda beslut, som fattades så sent som under höstsessionens slutskede. Med erinran härom och under hänvisning till vad utskottet därvid anförde (SU 1966: 163) avstyrkes även de nu aktuella motionerna.

Ej heller finner sig utskottet, med beaktande av samma besluts innebörd, kunna tillstyrka att riksdagen — på sätt i motionerna I: 532 och II: 668 föreslagits — beslutar att inrättandet av ett andra TV-program uppskjutes tills vidare och intill dess en mera gynnsam statsfinansiell situation föreligger. Motionerna i fråga avstyrkes därför.

Av liknande skäl har utskottet inte funnit sig berett tillstyrka att riksdagen, såsom i motionerna I: 535 och II: 679 yrkats, hos Kungl. Maj:t anholder om att förslag om tidpunkten för införande av färg-TV i såväl program 1 som program 2 föreläggs redan innevarande års riksdag.

I motionerna I: 681 och II: 520 har hemställts att riksdagen beslutar att, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ersättning för viss rundradioverksamhet, för budgetåret 1967/68 anslå 70 000 kr. för televerkets kostnader för fria ljudradiolicenser åt de blinda samt uttalar att skolradioverksamheten och den del av programverksamheten för utlandet som ej täcks av särskilt anslag under tredje huvudtiteln skall täckas av licensmedel.

Såsom utskottet vid fjolårets riksdag, i anledning av då väckta motioner i samma syfte, erinrade om beslutades den nuvarande ordningen beträffande bl. a. skolradioverksamhet och programverksamhet för utlandet — innebärande att dessa kostnader skall tas upp under förenämnda anslag i stället för att bestridas med licensmedel — så sent som vid 1964 års riksdag och då i enlighet med tidigare uttalade önskemål från riksdagens sida. Då utskottet nu liksom tidigare finner denna ordning riktig och någon ändring häri alltså inte böra göras avstyrks motionerna i fråga.

I motionen II: 233 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om snabb utbyggnad av det sändarnät för radio och TV som erfordras för att svenska sändningar skall kunna uppfattas i Finland. Såsom motionären därvid själv framhållit har i angivet syfte och i enlighet med en mellan Sverige och Finland den 25 augusti 1965 träffad överenskommelse en TV-station på Väddö uppförts. Enligt vad som vidare av utskottet framhållits i ett redan till höstsessionen av 1965 års riksdag avgivet utlåtande (SU 170, p. 3) anser sig utskottet kunna förutsätta att utvecklingen i fråga om möjligheterna till utbyte mellan de nordiska länderna av radio- och TV-sändningar uppmärksam följes av vederbörande myndigheter och radioföretag samt att de åtgärder som därvid befins påkallade vidtas. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida synes med hänsyn till anförda förhållanden inte erforderlig, varför utskottet avstyrker motionerna i fråga.

Vidkommande slutligen det i motionen II: 670 framförda yrkandet att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att avtalet mellan Sveriges Radio och staten tages till omprövning syftande till att programverksamheten i radio och TV blir föremål för en fortlöpande granskning som främjar god smak, elementära sanningskrav och respekt för samhällets lagar, får utskottet anföra följande.

I enlighet med det av statsmakterna nyligen fattade beslutet angående rundradions fortsatta verksamhet m. m. ankommer det på företagens ledning jämte den omorganiserade radionämnden att tillse att de i förenämnda beslut uppdragna riktlinjerna för programverksamheten följes samt att vidta härför eventuellt erforderliga åtgärder. Då utskottet vidare anser sig

kunna utgå från att — vid ingåendet av det nya avtal som Kungl. Maj:t har att sluta med radioföretaget angående programverksamhetens handhavande och därmed sammanhängande frågor — det av motionärerna angivna huvudsyftet i princip kommer att tillgodoses synes någon särskild åtgärd i frågan från riksdagens sida ej erforderlig. Motionen avstyrks därför.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt med avseende å såväl storleken av medelsförbrukningen under televerkets fond som rundradioverksamhetens omfattning och inriktning tillstyrkes av utskottet, som vidare under punkten 6 i det följande tillstyrker anvisande av medel till radio- och televisionshus i Stockholm. Till den under anslaget till ersättning för viss rundradioverksamhet för nästa budgetår erforderliga anslagsanvisningen återkommer utskottet framdeles vid sin prövning av medelsbehovet på driftbudgeten.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 528 och II: 677, till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 599 000 000 kr.;

II. att riksdagen må

a) till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 33 700 000 kr.;

b) medge att televerket lämnas de beställningsbemyndiganden departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1967 föreslagit;

III. att motionerna I: 12 och II: 17 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 91 och II: 122 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att motionerna I: 58 och II: 77 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 532 och II: 668 icke må av riksdagen bifallas;

VII. att motionerna I: 535 och II: 679 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionerna I: 681 och II: 520 icke må av riksdagen bifallas;

IX. att motionen II: 233 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionen II: 670 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Statens järnvägar

4:o) Statens järnvägars anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (s. 173—191) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1967/68 under statens järnvägars fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 428 000 000 kr.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 365 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Åkesson* och *Karl-Erik Eriksson* (I: 411) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt m. fl.* (II: 519), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag beträffande kommunikationsproblemen inom landsbygdens glesbygdsområden.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen I: 411.

Utskottet. Den av järnvägsstyrelsen för budgetåret 1967/68 föreslagna medelsförbrukningen om 435 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 415 milj. kr. Detta innebär dock en ökning med 40 milj. kr. i jämförelse med den nu beräknade och av utskottet under punkten 1 i det föregående godkända medelsramen för innevarande budgetår.

En betydande del av de föreslagna investeringarna anges hänföra sig till SJ:s kapitalkrävande åtaganden för lokaltrafiken inom storstockholmsområdet. Tyngdpunkten i programmet i övrigt har lagts vid fortsatta rationaliseringsåtgärder och viss kapacitetsökning på huvudlinjerna.

Erfarenheterna från vintern 1965/66 har enligt departementschefen aktualiserat brister i SJ:s trafikapparat, vilka krävt omedelbara och extraordinära åtgärder bl. a. ökad anskaffning av godsvagnar, vissa verkstadsmaskiner och speciell vinterutrustning. Av det totala medelsbehov om 147 milj. kr. som angetts för ändamålet disponerades redan under budgetåret 1965/66 14,4 milj. kr. och beräknas för vardera av budgetåren 1966/67 och 1967/68 ca 30 milj. kr.

Arbetena för att öka kapaciteten och sänka driftkostnaderna på affärsbanenätet omfattar främst utbyte av räler, utbyggnad av fjärrblockering, förbättring av kontaktledning och automatisk linjeblockering. Förbrukningen avseende rullande materiel och sjöfartsmateriel innefattar anskaffning av ett större antal öppna och slutna godsvagnar, specialvagnar och malmvagnar. Omfattande leveranser pågår också för att täcka behovet av bussar inför övergången till högertrafik. Tågfärjan Skåne för Trelleborg—Sassnitz-leden levererades under senare delen av 1966 och den nya bil- och

passagerarfärjan för Trelleborg—Travemünde-leden beräknas bli levererad hösten 1967.

I statsrådsprotokollet erinras vidare om att de i enlighet med överenskommelse mellan SJ och Kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor planerade investeringarna för lokaltrafiken på de normal-spåriga järnvägslinjerna inom Storstockholmsområdet förutsatts finansierade med investeringsanslag på statens kapitalbudget. Överenskommelse har numera också träffats om planeringen av investeringarna i den av SJ bedrivna lokaltrafiken på linjerna från Stockholm C till Märsta, Kungsängen, Södertälje S och Västerhaninge. Det totalt erforderliga beloppet härför fram till 1975 beräknas uppgå till 375 milj. kr. exklusive räntor under byggnadstiden vartill kommer 40 milj. kr. för projektering och administration, som skall bestridas av SJ:s driftmedel, samt kostnader för markförvärv. Trafiken skall ombesörjas av SJ såsom entreprenör på uppdrag av AB Storstockholms Lokaltrafik.

I investeringarna för nästa budgetår ingår även 9 milj. kr. avseende järnvägslinjer för vilkas driftunderskott ersättning beräknats i särskild ordning samt vidare vissa medel för investeringar för särskilda rundvirkestransporter och för försvarsändamål m. m.

Kungl. Maj:ts sålunda framlagda förslag till investeringsplan för statens järnvägars fond tillstyrkes av utskottet liksom den förordade fördelningen på olika investeringsobjekt samt beräkningen av anslagsbehovet. Utskottet biträder jämväl vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat, vilket bl. a. innebär att SJ erhåller bemyndigande att under budgetåren 1967/68—1969/70 upphandla bussar för sammanlagt 65 milj. kr. Vidare får företaget i likhet med vad som skett under de tre föregående budgetåren även för nästa budgetår i bokföringen inom värde-minskningskontot föra över högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskontot i den mån behov därav föreligger.

I motionerna I: 411 och II: 519 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag beträffande kommunikationsproblem inom glesbygdsområden. Utskottet får i anledning härav anföra följande.

Utskottet är för sin del väl medvetet om de problem den pågående strukturomvandlingen av samhället skapat i skilda hänseenden och inte minst i vad avser kommunikationerna inom glesbygdsområdena. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att härmed sammanhängande frågor får en tillfredsställande lösning. Det av statsmakterna 1963 fattade beslutet rörande riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. och i anledning därav vidtagna åtgärder med avseende exempelvis på stödet till trafikföretagen för driften på trafiksvaga bandelar och ej lönsamma busslinjer har bl. a. syftat härtill. Utvecklingen på området torde dock påkalla ökad uppmärksamhet från statsmakternas sida.

I anslutning härtill må erinras om att i statsverkspropositionen (bil. 13, s. 9 o. följ.) bl. a. framhållits, att de snabba förändringarna inom näringslivet, den fortgående befolkningsomflyttningen med därav förorsakade urbaniserings- och glesbygdsproblem samt den allt starkare konkurrensen mellan olika regioner och orter om samhällsresurser av skilda slag leder till att en målmedvetet inriktad regional planering blir en alltmer angelägen uppgift. I propositionen hänvisas vidare till att i de riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik som gäller sedan den 1 juli 1965 förutsatts en rad olika åtgärder med den angivna inriktningen. Erfarenheterna av lokaliseringsverksamheten sägs också bekräfta att vidsträckta glesbygdsområden och även många mindre tätorter inte kan få sina sysselsättnings- och serviceproblem lösta genom lokaliseringpolitiska stödåtgärder. Därför har som komplement till vissa i propositionen nämnda undersökningar en särskild arbetsgrupp tillsatts inom Kungl. Maj:ts kansli med uppgift att pröva och successivt lägga fram förslag till åtgärder för att tillförsäkra dem som bor kvar i glesbygden en samhällelig service som motsvarar tidens krav. Till gruppen, som består av företrädare för närmast berörda departement — däribland kommunikationsdepartementet — har knutits representanter för kommunerna och landstingen. Även åtgärder i syfte att vidmakthålla och förbättra kommunikationerna samt annan service för glesbygdsbefolkningen kommer därvid att behandlas. Enligt vad utskottet erfarit har arbetet med dessa frågor sedan någon tid pågått och kommer under den närmaste tiden att intensifieras. Med beaktande bl. a. härav har utskottet inte funnit sig berett att tillstyrka att från riksdagens sida särskild utredning i ämnet nu begäres. Utskottet vill även erinra om att riksdagen så sent som vid fjolårets höstsession avvisade motionsledes väckta yrkanden om bl. a. förslag till en allsidig kartläggning av de trafikmässiga, ekonomiska, sociala och lokaliseringpolitiska aspekterna på den 1963 beslutade statliga trafikpolitiken mot bakgrunden av de senaste årens snabba strukturförvandling av den kollektiva trafiken. Under hänvisning jämväl till vad utskottet därvid anförde (SU nr 146) avstyrks således de nu förevarande motionerna.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 428 000 000 kr.;

b) medge att statens järnvägar lämnas det beställningsbemyndigande departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1967 föreslagit;

II. att motionerna I:411 och II:519 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Luftfartsverket

5:o) Luftfartsverkets anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (s. 192—204) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1967/68 under luftfartsverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 15 300 000 kr.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 27 600 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Herbert Larsson m. fl.* (I: 209) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Trollhättan *m. fl.* (II: 268), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning om en plan över storflygfälten i Sverige och om de lämpligaste förbindelserna mellan dessa och olika befolkningscentra.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionen II: 268.

Utskottet. Under förevarande punkt har departementschefen under hänvisning till förslag i det av 1963 års luftfartsutredning framlagda betänkandet Luftfartsverkets ekonomi och organisation (SOU 1966: 34) förordat att den f. n. på televerkets fond bokförda radiotekniska utrustningen den 30 juni 1967 förs över till luftfartsfonden, vilken i analogi med de övriga affärsverksfonderna i fortsättningen anses böra benämnas luftfartsverkets fond. Under denna behandlas i enlighet härmed luftfartsverkets framställningar beträffande investeringar i radioteknisk utrustning för budgetåret 1967/68. Investeringarna härför anses liksom verkets övriga investeringar böra finansieras från investeringsanslaget Flygplatser m. m. och upptas under en objektsgrupp, benämnd Radioanläggningar och teleutrustning. Vidare överföres, ävenledes på förslag av luftfartsutredningen, viss anskaffning av meteorologiska instrument m. m. från Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut till luftfartsfonden och tas där upp under en objektsgrupp, benämnd Utrustning för flygväderlekstjänsten.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts sålunda framlagda förslag och finner inte anledning till erinran mot vad departementschefen i detta sammanhang anfört och förordat.

För verkets investeringar under nästa budgetår föreslås av Kungl. Maj:t en ram om 16,2 milj. kr. mot av verket föreslagna 22,2 milj. kr. I den beräknade medelsförbrukningen ingår för Arlanda flygplats 3,7 milj. kr., avseende tillbyggnadsarbeten i stationsbygganden och fortsatta utredningar rörande nytt stationsområde samt viss komplettering med belysningsanordningar. I fråga om Bromma flygplats avses bl. a. huvudbanan förstärkas

och elanläggningar för flygplatsens försörjning med elektrisk kraft m. m. rustas upp, för vilket beräknas 1,8 milj. kr.

Beträffande Karlstads flygplats meddelas i statsrådsprotokollet att preliminärt avtal träffats med staden om bidrag till vissa kompletteringsarbeten, omfattande banbreddning m. m. och kostnadsberäknade till 850 000 kr., varav staden förutsatts skola svara för halva beloppet.

Vidare beräknas 1,3 milj. kr. för belysningsanläggningar för att förbättra inflygnings- och landningsförhållandena på Torslanda, Bulltofta, Sundsvalls och Visby flygplatser samt på de militära flygplatser som är upplåtna för civil linjefart. För mindre arbeten på diverse flygplatser, reservkraftaggregat, fordon, maskiner och redskap beräknas tillhoppa 2,6 milj. kr. samt för anskaffning och installation av radioanläggningar och teleutrustning 6,1 milj. kr. I programmet härför ingår bl. a. ersättning av vissa ILS-utrustningar på Visby, Bromma och Jönköpings flygplatser jämte ytterligare radaranläggningar på Arlanda och Bulltofta m. m. Viss utrustning för flygväderlekstjänsten slutligen tas upp med 0,2 milj. kr.

Den i enlighet härmed av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagna medelsförbrukningen under fonden tillstyrkes av utskottet liksom den förordade fördelningen på olika utgiftsändamål jämte anslagsberäkningen. Utskottet, som även lämnar förslaget i övrigt utan erinran, får beträffande de i motionerna I: 209 och II: 268 framförda yrkandena anföra följande.

Motionärerna har hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en utredning om en plan över storflygfälten i Sverige och om de lämpligaste förbindelserna mellan dessa och olika befolkningscentra. I luftfartsutredningens i det föregående omnämnda betänkande har emellertid bl. a. behandlats den framtida utbyggnaden av flygplatser och därmed sammanhängande frågor. Utredningens förslag är f. n. föremål för prövning inom Kungl. Maj:ts kansli och proposition i ämnet förväntas inom kort. I avvaktan härpå kan utskottet inte finna det motiverat att från riksdagens sida begära en särskild utredning av det slag motionärerna yrkat och avstyrker därför motionerna i fråga.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 15 300 000 kr.;

II. att motionerna I: 209 och II: 268 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Statens allmänna fastighetsfond

6:o) Radio- och televisionshus. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (s. 205—207) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Radio- och televisionshus* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 4 955 000 kr.

Statens utlåningsfonder

7:o) Statens lånefond för den mindre skeppsfarten. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (s. 208 o. 209) hemställer utskottet, att riksdagen må till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

8:o) Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1966/67. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (s. 210) hemställer utskottet, att riksdagen må till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport* för 1966/67 för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Diverse kapitalfonder

Statens vägverks förrådsfond

9:o) Vägmaskiner m. m. Kungl. Maj:t har (s. 212—216) föreslagit riksdagen att *dels* under statens vägverks förrådsfond för budgetåret 1967/68 anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 41 700 000 kr., *dels ock* medge att statens vägverk lämnas i statsrådsprotokollet angivet beställningsbemyndigande.

Anslaget till förrådsfonden är för innevarande budgetår uppfört med 48 000 000 kr. Investeringsramen har fastställts till 51 500 000 kr.

För nästa budgetår beräknas investeringsramen till 43 000 000 kr. Med beaktande av förefintliga reservationsmedel föreslås anslaget uppföras med 41 700 000 kr.

Utskottet. För investeringarna i statens vägverks förrådsfond föreslår departementschefen för budgetåret 1967/68 en medelsförbrukningsram av 43 milj. kr. eller 8,5 milj. kr. mindre än vad som beräknas för innevarande budgetår. Huvuddelen av investeringarna, eller 34 milj. kr., hänför sig till objektgruppen motorfordon och vägmaskiner m. m. För garage- och förrådsbyggnader samt färjor beräknas 5,0 milj. kr. resp. 3,5 milj. kr. samt för diverse och oförutsett 0,5 milj. kr. Med hänsyn till arbetsmarknadsläget bör enligt departementschefens mening igångsättningen av nya husbyggnadsföretag under budgetåret 1967/68 i första hand avse företag i norra Sverige.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag rörande investeringarna i förrådsfonden för budgetåret 1967/68. Vad departementschefen i övrigt anfört

och förordat har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottet tillstyrker sålunda föreslagen medelsanvisning av 41,7 milj. kr. samt att statens vägverk erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 26 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1969/70.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

I. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 41 700 000 kr.;

II. medge att statens vägverk lämnas i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1967 angivet beställningsbemyndigande.

Sjöfartsverkets fond

10:o) Sjöfartsmateriel m. m. Kungl. Maj:t har (s. 216—223) föreslagit riksdagen att *dels* under sjöfartsverkets fond för budgetåret 1967/68 anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 18 900 000 kr., *dels ock* medge att sjöfartsstyrelsen lämnas i statsrådsprotokollet angivna beställningsbemyndiganden.

Anslaget till sjöfartsverkets fond är för innevarande budgetår uppfört med 13 200 000 kr. Investeringsramen har fastställts till samma belopp.

För nästa budgetår beräknas investeringsramen till 19 900 000 kr. Med beaktande av förefintliga reservationsmedel föreslås anslaget uppföras med 18 900 000 kr.

Utskottet. För investeringarna i sjöfartsverkets fond föreslår departementschefen för budgetåret 1967/68 en medelsförbrukningsram av 19,9 milj. kr. eller 6,7 milj. kr. mer än vad som beräknats för innevarande budgetår. Härav belöper 7,5 milj. kr. på objektgruppen Sjösäkerhet och 1,4 milj. kr. på utrustning för sjömätning. För farledsarbeten och muddermateriel beräknas 600 000 kr. resp. 300 000 kr. Under objektgruppen Isbrytning tas upp ett belopp av 10 milj. kr. för förskottsbetalning på en ny isbrytare, vilken beräknas kunna sättas i tjänst vintern 1969—1970. För diverse och oförutsett föreslås ett belopp av 100 000 kr. Vidare förordar departementschefen att sjöfartsstyrelsen bemyndigas att beställa en ny isbrytare. Härutöver föreslås att sjöfartsstyrelsen erhåller ett beställningsbemyndigande om 5 milj. kr. gällande leveranser av sjöfartsmateriel under ettvarrt av budgetåren 1968/69 och 1969/70.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag rörande investeringarna i sjöfartsverkets fond för budgetåret 1967/68. Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har inte gett utskottet anledning till erinran eller sär-

skilt uttalande. Utskottet tillstyrker sålunda föreslagen medelsanvisning av 18,9 milj. kr. samt förordade beställningsbemyndiganden.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

I. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 18 900 000 kr.;

II. medge att sjöfartsstyrelsen lämnas de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1967 angivna beställningsbemyndigandena.

Uppskjuten fråga

11:o) Uppskjuten fråga. Utskottet kommer framdeles att avge utlåtande beträffande Kungl. Maj:ts under punkten Förskott till vissa plankostnader m. m. framlagda förslag, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stochohm den 14 mars 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Virgin, Axel Andersson, Ivar Johansson, Fritz Persson, Svensson, fru Walenheim, herrar Bengtson, Ottosson, Bertil Petersson, Herbert Larsson, Eric Gustaf Peterson och Strandberg; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, Mellqvist, Mattsson, fröken Olsson, herrar Gustafsson i Skellefteå, Lindholm, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby, Fagerlund, Björkman, Källstad och Tobé.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.) beträffande den totala medelsförbrukningen av herrar *Virgin, Ottosson, Strandberg, Bohman* och *Björkman*, vilka i anledning av motionerna I: 541 och II: 667 ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 4 börjar med »I anledning av» och på s. 5 slutar med »avstyrkes följaktligen», bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet att de statliga utgifterna i möjligaste mån måste begränsas och återhållsamhet iakttagas i fråga om de

statliga investeringarna. Den förenämnda marginalen om 10 % torde vidare vara obehövlig. Skulle nämligen ett mycket trängande behov uppstå bör detta i stället tillgodoses genom förslag på tilläggsstat, varigenom riksdagen får möjligheter att i sedvanlig ordning pröva det ifrågasatta anslagets behövlighet. En dämpning av investeringstakten för televerkets del är dessutom med hänsyn till det ekonomiska läget nödvändig. Investeringsramen för budgetåret 1967/68 för nämnda verk bör därför fastställas till samma belopp som ursprungligen fastställdes för innevarande år eller 537 milj. kr. På sålunda anförda skäl ävensom med beaktande av vad motionärerna i övrigt anført tillstyrker utskottet motionärernas yrkande om en sammanlagd minskning med 156 milj. kr. av medelsförbrukningen under här ifrågavarande fonder.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 541 och II: 667, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anført.»

2) vid punkten 3 (Televerkets anslagsbehov)

a) beträffande medelsanvisningen till teleanläggningar av herrar *Axel Andersson, Ivar Johansson, Bengtson, Eric Gustaf Peterson, Mattsson, Gustafsson* i Skellefteå, *Gustafsson* i Kårby, *Källstad* och *Tobé*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 528 och II: 677, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 9, som börjar med »Den förutsatta» och slutar med »avstyrks därför», bort ha följande lydelse:

»Vid fördelningen på de skilda utgiftsändamålen har departementschefen upptagit de för inköp och byggande av fastigheter avsedda medlen med 70,5 milj. kr. Med hänsyn till bl. a. angelägenheten av återhållsamhet med offentligt byggande i nuvarande läge syns emellertid — såsom i motionerna I: 528 och II: 677 framhållits — dessa fastighetsinvesteringar böra hållas tillbaka ytterligare. En minskning av medelsanvisningen härför med 7 milj. kr. bör därför ske, varigenom det totalt erforderliga anslagsbeloppet reduceras från 599 till 592 milj. kr. Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionerna i fråga.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 528 och II: 677, till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 592 000 000 kr.»

b) beträffande tilläggsdirektiv till 1966 års reklamutredning av herrar *Virgin, Ottosson, Strandberg, Bohman* och *Björkman*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 58 och II: 77, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 11, som börjar med »Motioner i»,

och slutar med »aktuella motionerna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Motionärerna framhåller bl. a. att ett demokratiskt statsskick förutsätter en fri opinionsbildning i syfte att informera och stimulera människorna i alla de frågor som berör dem som samhällsmedlemmar. Att följa och informera om den politiska debatten och i förekommande fall kritisera statsmakternas beslut förutsätter att opinionsbildningen är fri och att de viktiga massmedia som utgörs av press, film, radio och TV är oberoende av partier, regering, myndigheter och organisationer.

Den nyligen genomförda radiolagen innebär vidare, enligt motionärerna, en definitiv monopolisering av televisionsverksamheten i Sverige och inskränker den fria opinionsbildningen långt utöver vad rådande tekniska och ekonomiska skäl i dagens läge kan motivera.

Radio- och televisionsmonopolet bör sålunda enligt motionärerna brytas och inom ramen för de tekniska möjligheterna ersättas med frihet i etern, *en frihet som skall gälla såväl rundradio som television.*

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Kravet på frihet i etern leder till att vid sidan om Sveriges Radio bör bildas nya bolag. Reklamfinansiering torde därvid bli den naturliga inkomstkällan för oberoende bolag. Det bör emellertid understrykas att reklamfinansiering endast är *ett* alternativ av flera finansieringsformer och att det närmast får ses som en konsekvens av friheten i etern. Utskottet är däremot icke berett att godtaga reklam i Sveriges Radio såsom ett alternativ till reklam i fria och med varandra konkurrerande televisionsbolag.

Vid en spridning av radio- och TV-kanaler på flera företag, torde det vara naturligt att i första hand pröva det av Tidningsutgivareföreningen framförda förslaget att tidningspressen finge ta huvudansvaret för ett programbolag medan de avstode från ägareinflytande i Sveriges Radio. Att dagspressen såsom första konkurrerande företag med Sveriges Radio skulle få driva en TV-kanal sammanhänger bl. a. med att pressen inte endast har ett avgörande ansvar för den dagliga nyhets- och opinionsförmedlingen utan även representerar olika meningsriktningar.

Förslaget om frihet i etern för såväl ljudradio som television förutsätter att en särskild auktoriseringsnämnd inrättas bestående av ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t. Dess främsta uppgift skall vara att avgöra frågor rörande etableringsrätt. Vid sidan härav bör nämnden ha att avgöra antalet fria program och i övrigt ge erforderliga riktlinjer för den fria radio- och televisionsverksamheten. Auktoriseringsnämnden bör sålunda ta ställning till det förslag som Tidningsutgivareföreningen kan komma att framföra och i övrigt — under hänsynstagande till den tekniska och ekonomiska utvecklingen — pröva kommande ansökningar från enskilda, organisationer och företag om etablering av radio- och TV-sändningar.

Vid sidan av ett av pressen ägt fritt TV-företag bör sålunda efter hand

andra företag kunna etableras exempelvis i syfte att bedriva regional verksamhet. Det förhållandet att ytterligare endast ett rikstäckande sändarnät nu kan utbyggas behöver heller inte hindra uppkomsten av flera konkurrerande *programföretag* som sänder över hela landet och hyr tid på det av televerket byggda och administrerade sändarnätet.

Departementschefen har nyligen tillkallat en utredning för undersökning av möjligheter bl. a. till reklamfinansiering inom Sveriges Radios ram. Den tillkomst av konkurrerande företag som är så väsentlig ur demokratisk synpunkt kan emellertid omöjlig uppnås om man har ett statligt radio-TV-företag som åtnjuter licensinkomster vid sidan av reklaminkomster och som därmed har en konkurrenssituation som är övriga företag i utomordentlig grad överlägsen. Även pressen skulle komma i ett orimligt underläge i konkurrens med ett TV-företag som, tack vare licensinkomster, kunde sätta sina annonspriser utan hänsyn till de faktiska kostnaderna.

Vad beträffar finansieringen av det pressägda TV-bolaget synes det naturligt att detta sker bl. a. med inkomster från TV-annonser. Eftersom pressen sedan gammalt svarar för den största delen av reklamförsäljningen i landet bör ett sådant bolag väl kunna handha en TV-annonsering. Den av departementschefen tillsatta utredningen om TV-reklam bör därför enligt utskottets uppfattning erhålla tilläggsdirektiv att snabbt utreda och framlägga förslag till erforderlig reglering av den reklamverksamhet som fordras för finansiering av bl. a. ett pressägt TV-bolags sändningar. Regler bör därvid skapas avsedda att trygga programskaparnas frihet gentemot annonsörerna. Utskottet tillstyrker av anförda skäl motionerna i fråga.»

dels ock utskottets hemställan under V. bort ha följande lydelse:

»V. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 58 och II: 77, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att 1966 års reklamutredning i tilläggsdirektiv erhåller uppdrag att snarast utreda och framlägga förslag till erforderlig reglering av den reklamverksamhet som fordras för fristående, bl. a. av pressen ägt TV-företag, så att verksamheten kan påbörjas samtidigt med att de tekniska förutsättningarna för den andra kanalen föreligger, varvid det av föregående års riksdag beslutade andra TV-programmet kan ersättas;»

c) beträffande inrättandet av ett andra TV-program av herrar *Virgin, Ottosson, Strandberg, Bohman* och *Björkman*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 532 och II: 668, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 11, som börjar med »Ej heller» och slutar med »avstyrkes därför», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 532 och II: 668 hemställs att riksdagen beslutar att inrättandet av ett andra TV-program uppskjutes tills vidare och intill dess en mera gynnsam statsfinansiell situation föreligger.

När riksdagen fattade sitt förenämnda beslut om att omkring årsskiftet 1969/70 införa ett andra TV-program innebar detta, såsom i motionerna framhållits, att riksdagen iklädde sig ansvaret för en ny investering av en högst betydande omfattning. Då det nya sändningsnätet skulle komma att föreligga fullt färdigt och tillgängligt för tittare inom alla delar av landet, skulle kostnaderna för televerkets sändningsanordningar och för Sveriges Radios studiolokaler m. m. enligt gjorda beräkningar uppgå till inemot 450 milj. kr. Under femårsperioden 1966/67—1970/71 skulle därav cirka 152 milj. kr. investeras i televerkets sändningsnät. Cirka 670 personer skulle nyanställas av Sveriges Radio.

Från oppositionspartiernas sida varnade man vid utskottsbehandlingen mot att detta vittutseende och mycket betydelsefulla beslut skulle forceras fram i höstriksdagens slutskede. I särskilt yttrande till utskottsutlåtandet (SU 163) förklarade representanter för de icke socialistiska partierna att 'med hänsyn till de betydande investeringar som det andra TV-programmets introducerande för med sig hade det f. ö. varit av värde att kunna se dessa investeringar mot bakgrund av den finansplan och den nationalbudget som kommer att föreligga vid början av nästa år'.

Den statsverksproposition med tillhörande nationalbudget som vid riksdagens början offentliggjordes visar enligt utskottets uppfattning hur berättigade önskemålen om uppskov med beslutets fattande i själva verket var. Att Kungl. Maj:t, som naturligtvis vid riksdagsbehandlingen den 14 december 1966 måste ha varit fullt underkunnig om budgetläget och om den allmänna ekonomiska situationen, lät riksdagen fatta sitt beslut några veckor före offentliggörandet av budgeten utan att hålla riksdagen underrättad om det ekonomiska lägets utomordentliga allvar gör ett föga förtroendeväckande intryck och förefaller närmast som ett medvetet försök att ställa riksdagen inför fullbordat faktum. Därest riksdagen i mitten av december haft den kunskap om dessa ekonomiska förhållanden som vi har i dag är det väl i hög grad sannolikt att man med största noggrannhet sökt väga prioriteten mellan å ena sidan det nya TV-programmet och å andra sidan en rad andra viktiga investeringsändamål, ändamål som i det kärva ekonomiska klimat som nu råder och som enligt regeringens egna prognoser väntas bli bestående måst stryka på foten. Vi behöver bara erinra om bostadsbyggandet, om de kommunala investeringar som nu råkar ut för den 25-procentiga investeringsavgiften och om det trängande behovet av en omfattande strukturrationalisering inom näringslivet. Vid en avvägning mellan sådana behov och behovet av nytt TV-program är det knappast troligt att det sistnämnda hade satts i förtur.

I budgeten för nästa år är för televerkets sändningsanordningar upptaget 10 milj. kr. avseende det andra TV-programmet, dessutom upptas av licensmedel 5 milj. kr. för utbildningskostnader inom Sveriges Radio. Långt större poster kommer att falla på de närmaste budgetåren.

Med hänsyn till nödvändigheten av att i det nuvarande läget iaktta den strängaste sparsamhet med såväl statsutgifter som offentliga investeringar finner utskottet det ofrånkomligt att utgifterna för ett nytt TV-program skjutes något framåt i tiden intill dess en mera gynnsam ekonomisk situation föreligger. Utskottet tillstyrker följaktligen de nu aktuella motionerna.»

dels ock utskottets hemställan under VI. bort ha följande lydelse:

»VI. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 532 och II: 668, besluta att inrättandet av ett andra TV-program uppskjutes tills vidare och intill dess en mera gynnsam statsfinansiell situation föreligger;»

d) beträffande införande av färg-TV av herrar *Virgin, Axel Andersson, Ivar Johansson, Bengtson, Ottosson, Eric Gustaf Peterson, Strandberg, Bohman, Mattsson, Gustafsson* i Skellefteå, *Gustafsson* i Kårby, *Björkman, Källstad* och *Tobé*, vilka ansett att utskottets hemställan under VII. bort ha följande lydelse:

»VII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 535 och II: 679, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag om tidpunkten för införande av färg-TV i såväl program 1 som program 2 föreläggs innevarande års riksdags;»

e) beträffande motiveringen till yrkandet i reservationen 2 d),

1) av herrar *Axel Andersson, Ivar Johansson, Bengtson, Eric Gustaf Peterson, Mattsson, Gustafsson* i Skellefteå, *Gustafsson* i Kårby, *Källstad* och *Tobé*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Av liknande» och slutar med »års riksdag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I enlighet med statsmakternas beslut om rundradions fortsatta verksamhet skall ett program 2 i TV införas omkring årsskiftet 1969/70. Departementschefen förklarade sig i den proposition som låg till grund för beslutet inte vara beredd att ange någon tidpunkt för införande av färg-TV i Sverige. Som motivering härför anfördes dels samhällsekonomiska skäl och dels de fördelar ur teknisk-ekonomisk synpunkt på produktionssidan och från konsumentsynpunkt, när det gäller mottagarapparaternas utförande och pris, som kunde vinnas genom att avvakta utvecklingen utomlands.

I anledning av motionsledes väckta yrkanden hemställde emellertid utskottet vid sin behandling av frågan att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära att frågan om införande av svensk färg-TV i såväl program 1 som program 2 gjordes till föremål för fortsatta överväganden och att förslag i ärendet snarast möjligt förelades riksdagen. Vidare framhöll utskottet, att det i sammanhanget var av vikt, att samråd ägde rum med våra nordiska grannländer. Denna utskottets hemställan bifölls sedan av riksdagen.

Utbyggnaden av sändarnätet för TV 2 avses såsom i motionerna I: 535

och II: 679 framhållits ske tekniskt så att nätet medger sändning även av färg-TV. En tillbyggnad av sändarnätet för TV 1 så att detta nät också kan sända färg-TV beräknas ta en tid av cirka två år och dra en kostnad av ca 15 milj. kr. Eftersom en utbyggnad av sändarnätet för TV 2 redan beslutats, är således kostnaderna för erhållande av färgsändningsmöjligheter på båda näten ganska ringa. Samhällsekonomiskt skulle det däremot innebära betydande påfrestningar om allmänhetens inköp av färg-TV-mottagare bleve av stor omfattning och tidsmässigt koncentrerade. Utländska erfarenheter har visserligen sagts tala för att någon mycket kraftig och omedelbar uppgång i apparatanskaffningen inte kommer att äga rum, då färg-TV-sändningar introduceras. Det bör i detta sammanhang framhållas att färgsändningar kan mottagas även i vanliga 'svart-vita' apparater, vilket kan medföra att många avvaktar med köp av färgapparat. Å andra sidan kan ett tryck komma att uppstå genom att många hushåll i Sverige redan i år har möjlighet att motta färg-TV-överföringar från utlandet.

Den svenska industrien har angetts behöva minst 18 månaders varsel innan svenska apparater kan saluföras. Det kan antas att, även om den svenska industrien kommer med i produktionen, ca 25 % av apparatvolymen torde komma att utgöras av importprodukter. Från industriens sida görs gällande att ju längre framåt i tiden man skjuter på frågan om införande av svensk färg-TV-sändning ju större del kommer att importeras genom att den svenska industrien då kommer i ett sämre konkurrensläge. Inget företag vill heller nu påbörja apparattillverkning, då lagerhållningen därigenom kan bli stor och dyrbar samtidigt som modellerna snabbt kan bli föråldrade. En annan faktor av betydelse är ålderssammansättningen hos det nuvarande apparatbeståndet. Det stora antalet apparater som tillfördes marknaden under åren 1958—1962 beräknas vara förbrukade i slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet. Från allmänhetens sida är det därför ett intresse att få kännedom om tidpunkten för införande av färgsändningar så att apparatinköpen kan rättas härefter.

Starka skäl talar sålunda enligt utskottets uppfattning för ett klarläggande och ett fixerande av tidpunkten för införande av färg-TV. Ett riksdagsbeslut måste dock komma i god tid och senast minst två år före införande av färg-TV.

Ytterligare skäl för att färg-TV bör införas snarast möjligt även i vårt land är det förhållandet att Danmark avser att testköra färg-TV-sändningar redan 1967. Västtyskland avser också påbörja sändningar 1967, vilka program kommer att kunna ses i Danmark — en omständighet som torde ha påskyndat det danska färg-TV-beslutet. Danska färg-TV-sändningar kommer vidare att kunna mottagas i Sydsverige. Härigenom ökar kravet på sådana mottagningsmöjligheter även i övriga delar av Sverige. De olympiska spelen 1968 kommer att sända i färg-TV. Många torde vilja se både vinterspelen i Grenoble och sommarspelen i Mexico City i färg-TV. Sändarnätet för färg-TV över TV 1 bör därför i görligaste mån byggas ut till dess.

Om detta inte är möjligt bör allmänheten åtminstone i god tid upplysas om över vilka stationer färg-TV kan sändas. Möjligheter för sådana sändningar föreligger redan nu vid vissa stationer. En klar information om vilka sändningsmöjligheter, mottagningsförhållanden m. m. som nu föreligger och kan tänkas föreligga inom en snar framtid bör ges allmänheten. Likaså bör upplysning äga rum beträffande priser och kvaliteter på färg-TV-mottagare och tillsatsanordningar för färg-TV-mottagning, en verksamhet som torde kunna igångsättas av konsumentinstitutet.

Enligt uppgift kommer också ett flertal eurovisionssändningar — bl. a. fotbollslandskamper och liknande idrottsevenemang — att sändas i färg. Till bilden hör vidare, att Sveriges Radio torde ha såväl viss teknisk utrustning som redan producerade program klara för färgsändningar. Där emot fattas personal. När riksdagen således föreläggs förslag om tidpunkten för införande av färg-TV bör därför erforderliga medel beräknas även för personalförstärkningar och personalrekrytering vid Sveriges Radio. Personal för de nödvändiga förberedelsearbetena bör anställas i god tid före sändningarnas påbörjande. Sveriges Radio bör även kunna ges i uppdrag att påbörja viss försöksverksamhet med färg-TV-sändningar över exempelvis Nacka-sändaren.

På grund av viss mättnad på marknaden beträffande det ordinarie TV-apparatbeståndet har från radioindustriens sida den risken påtalats, att friställning av arbetskraft kan bli aktuell inom en snar framtid. Om nytillverkning av färg-TV-mottagare sätts i gång inom kort torde situationen emellertid snabbt förbättras för radioindustriens del. Ytterligare ett argument som talar för ett snabbt besked om vid vilken tidpunkt färg-TV skall starta är den omständigheten att svensk färg-TV-mottagare vid omfattande tillverkning skulle kunna exporteras till länder, som startar färgsändningar redan nu eller nästföljande år.

Ett besked nu om tidpunkten för införande av färgtelevision i vårt land torde i stället för köprush resultera i en successiv apparatanskaffning, föranledd till viss del av eurovisionssändningarna, olympiska spelen m. m. Den större köplusten torde sannolikt infinna sig först i och med reguljära färgsändningar i Sverige, vilket väl inte kan ske förrän tidigast under 1969. Även då torde återhållsamheten i apparatanskaffningen vara stor beroende på att mottagarna sannolikt kommer att betinga relativt höga priser.

På sålunda anförda grunder tillstyrker utskottet de nu förevarande motionerna. Utskottet vill dock i anslutning härtill framhålla att ett förslag om färg-TV-start så snart som möjligt på intet sätt får försena starten av TV 2, som fastställts till 1969/70.»

2) av herrar *Virgin, Ottosson, Strandberg, Bohman* och *Björkman*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Av liknande» och slutar med »års riksdag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I enlighet med statsmakternas beslut om rundradions fortsatta verksamhet skall ett program 2 i TV införas omkring årsskiftet 1969/70. Departementschefen förklarade sig i den proposition som låg till grund för beslutet inte vara beredd att ange någon tidpunkt för införande av färg-TV i Sverige. Som motivering härför anfördes dels samhällsekonomiska skäl och dels de fördelar ur teknisk-ekonomisk synpunkt på produktionssidan och från konsumentsynpunkt, när det gäller mottagarapparaternas utförande och pris, som kunde vinnas genom att avvakta utvecklingen utomlands.

I anledning av motionsledes väckta yrkanden hemställde emellertid utskottet vid sin behandling av frågan att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära att frågan om införande av svensk färg-TV i såväl program 1 som program 2 gjordes till föremål för fortsatta överväganden och att förslag i ärendet snarast möjligt förelades riksdagen. Vidare framhöll utskottet, att det i sammanhanget var av vikt, att samråd ägde rum med våra nordiska grannländer. Denna utskottets hemställan bifölls sedan av riksdagen.

Utbyggnaden av sändarnätet för TV 2 avses såsom i motionerna I: 535 och II: 679 framhållits ske tekniskt så att nätet medger sändning även av färg-TV. En tillbyggnad av sändarnätet för TV 1 så att detta nät också kan sända färg-TV beräknas ta en tid av cirka två år och dra en kostnad av ca 15 milj. kr. Eftersom en utbyggnad av sändarnätet för TV 2 redan beslutats, är således kostnaderna för erhållande av färgsändningsmöjligheter på båda näten ganska ringa. Samhällsekonomiskt skulle det däremot innebära betydande påfrestningar om allmänhetens inköp av färg-TV-mottagare blev av stor omfattning och tidsmässigt koncentrerade. Utländska erfarenheter har visserligen sagts tala för att någon mycket kraftig och omedelbar uppgång i apparatanskaffningen inte kommer att äga rum, då färg-TV-sändningar introduceras. Det bör i detta sammanhang framhållas att färgsändningar kan mottagas även i vanliga 'svart-vita' apparater, vilket kan medföra att många avvaktar med köp av färgapparat. Å andra sidan kan ett tryck komma att uppstå genom att många hushåll i Sverige redan i år har möjlighet att motta färg-TV-överföringar från utlandet.

Danmark avser att starta färg-TV-sändningar redan innevarande år. Västtyskland avser också påbörja sändningar 1967, vilka program kommer att kunna ses i Danmark — en omständighet som torde ha påskyndat det danska färg-TV-beslutet. Danska färg-TV-sändningar kommer vidare att kunna mottagas i Sydsverige. Enligt uppgift kommer också ett flertal eurovisionssändningar att sändas i färg liksom de olympiska spelen 1968.

Den svenska industrien har angetts behöva minst 18 månaders varsel innan svenska apparater kan saluföras. Det kan antas att, även om den svenska industrien kommer med i produktionen, ca 25 % av apparatvolymen torde komma att utgöras av importprodukter. Från industriens sida görs gällande att ju längre framåt i tiden man skjuter på frågan om in-

förande av svensk färg-TV-sändning ju större del kommer att importeras genom att den svenska industrien då kommer i ett sämre konkurrensläge. Inget företag vill heller nu påbörja apparattillverkning, då lagerhållningen därigenom kan bli stor och dyrbar samtidigt som modellerna snabbt kan bli föråldrade. En annan faktor av betydelse är ålderssammansättningen hos det nuvarande apparatbeståndet. Det stora antalet apparater som tillfördes marknaden under åren 1958—1962 beräknas vara förbrukade i slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet. Från allmänhetens sida är det därför ett intresse att få kännedom om tidpunkten för införande av färg-sändningar så att apparatinköpen kan rättas härefter.

Starka skäl talar sålunda enligt utskottets uppfattning för ett klarläggande och ett fixerande av tidpunkten för införande av färg-TV. Ett riksdagsbeslut måste dock komma i god tid och senast minst två år före införandet av färg-TV.

På sålunda anförda grunder tillstyrker utskottet att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att konkret förslag om tidpunkt för införande av färg-TV-sändningar föreläggs årets riksdag.»

f) beträffande ersättning för viss rundradioverksamhet av herrar *Virgin, Ottosson, Strandberg, Bohman* och *Björkman*, vilka i anledning av motionerna I: 681 och II: 520 ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Såsom utskottet» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Under anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet anser departementschefen medel böra beräknas till ersättning för skolradioverksamhet, radio- och TV-verksamhet i utlandet samt fria radiolicenser för blinda. Även utskottet anser det motiverat att med skattemedel täcka televerkets kostnader för sistnämnda ändamål och kommer därför framdeles att tillstyrka att ett belopp av 70 000 kr. anvisas därför. Vad gäller propagandaverksamheten för utlandet anser utskottet däremot att denna bör täckas av medel huvudsakligen under utrikesdepartementets huvudtitel och i den utsträckning så inte sker genom licensmedel. Utskottet återkommer senare till frågan därom. Kostnaderna för skolradioverksamheten slutligen syns helt böra täckas av licensmedel. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 681 och II: 520.»

dels ock utskottets hemställan under VIII. bort ha följande lydelse:

»VIII. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 681 och II: 520, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anført rörande sättet för bestridande av televerkets kostnader för fria ljudradiolicenser åt blinda ävensom skolradioverksamheten samt den del av propagandaverksamheten för utlandet, som ej täcks av särskilt anslag under tredje huvudtiteln;»